

Нефармат

У ЯКІМ КУЦЕ ХАТЫ ХАВАЕЦЦА ІСЦІНА?

Гэтыя радкі нарадзіліся ў працяг нататак Надзеі Дрындрожык «Не прадаецца хата бацькоў». У мяне ёсць нямаля сваіх гісторый на згаданую тэму. І не толькі асабістых, але і з многіх сельсаветаў вобласці, дзе рэгулярна даводзіцца бываць у камандзіроўках.

Як настальгічна заўважае калега, многія вясковыя хаты цяпер ідуць пад бульдозер, іх зносяць, а пляцы раўнуюць для будучага ўводу ў севазаврот альбо выдзялення ўчасткаў новымі гаспадарам. У асобных сельсаветах хаты-сіроты зносяць дзясяткамі. Адны з іх сапраўды разваленыя, дзе даўно павыдзіралі дошкі з падлогі, а таксама кафлю ды цэглу з печы, а іншыя на выгляд прыстойныя, быццам бы зусім нядаўна клепатлівая рука гаспадыні павесіла сціплыя вясковыя фіранкі. У пакоях на сценах там, здараецца, яшчэ прымацаваныя фотаздымкі за шклом, а на паліцах застаюцца рэчы...

За кожным з такіх дамоў — гісторыя, якую могуць раскажаць нават рабочыя, што займаюцца разборкай. У адным з сельсаветаў прывялі выпадак амаль анекдатычны. Старшыня сельвыканкама пад'ехаў да прызначанага месца і не адразу зразумеў, чаму работнікі прылеглі, калі самы час працаваць. Аказалася, што пад падлогай у каморы яны знайшлі скрыню з чатырма трохлітровымі слоікамі самагонкі — ну і правялі дэгустацыю... Былы гаспадар, значыць, прыхаваў для нейкай патрэбы.

А вось у суседнім раёне таксама старшыня сельсавета ледзьве паспеў, каб выхапіць з-пад каўша трактара стары драўляны чамадан, з якога выглядалі паперы, а то б ён умомант

апынуўся ў кузаве грузавіка, які адвозіў нагруканае на звалку. Там аказаліся фотаздымкі, пісьмы з вайны, наогул вельмі цікавы летапіс сям'і ў некалькіх сшытках. Усе паперы жанчына адвезла ў раённы краязнаўчы музей. «Я і не думала, што ў гэтай хаце жылі такія адукаваныя людзі, — казала потым старшыня карэспандэнтам. — Пісалі ў разліку на нашчадкаў, якія, выходзіць, падвялі».

...А неяк, гадоў сем таму, ездзіла па пісьме-звароце, які напісаў сын 85-гадовай вясковай жыхаркі. Бабуля скардзілася, што суседнія дамы паляць. Там сапраўды праводзілі ўтылізацыю нічыйных пабудов з прыцягненнем спецыялістаў МНС. Пабудовы разбіралі, а затым спальвалі, і суседка, на чый вачах тое рабілі, здзівілася: хіба можна паліць хату, якую будавалі з такімі цяжкасцямі? Яна добра ведала былую гаспадыню дома. Муж яе загінуў на вайне. Каб узвесці гэтую хаціну, удава і дзеці голыя, галодныя хадзілі, нічога не мелі, па бярвенцы сцены складалі і радаліся. «А цяпер гэтыя хаты паляць!»

Але ў тым выпадку ўсё было згодна з законам. Нашчадкі не аб'явіліся, не захацелі ўпарадкаваць хату, сельсавет заключыў дагавор з аддзелам МНС, дом разабралі, драўніну спалілі, бо яна аказалася нікому не патрэбнай.

Абурэнне сталай жанчыны цалкам зразумелае, толькі гэта ўжо, па-мойму, адказнасць нашчадкаў. Іх абавязак паклапаціцца прадаць бацькоўскі альбо дзедаўскі дом, а калі не ўдаецца тое зрабіць, то і самім варта знесці альбо хоць падрыхтаваць да зносу, каб не валяліся пад нагамі фотаздымкі, пісьмы ды іншыя сямейныя рэліквіі. Бо ў кожным куце альбо на гарышчы любой старой хаты, як правіла, можа быць захаваная сямейная гісторыя,

часам нават вельмі цікавая.

...Мая родная хата знаходзіцца за 250 кіламетраў ад цяперашняга месца жыхарства. Добра, што яе даглядае і падтрымлівае сястра. Выхадныя мы праводзім у хаце, якую купілі дзевяць гадоў таму. І з кожным годам па дарозе туды назіраем, як аднаўляюцца, прыводзяцца ў парадак былыя пустыя дамы. Завіхаюцца новыя гаспадары. Едзеш у адны выхадныя — новую агароджу ставяць, у другія — ужо дах аднаўляюць. Некаторыя праводзяць дарагі капітальны рамонт, іншыя абмяжоўваюцца касметычным, але наводзяць ідэальны парадак, і сядзіба ажывае, набывае той самы абжыты выгляд, які сведчыць аб наяўнасці гаспадароў. Душа радуецца, што людзі пацягнуліся да зямлі, да таго сапраўднага, што не падманвае, не падводзіць. Асабліва цяпер, калі навокал столькі хлусні, агрэсіі, непаразумення, неяк па-асабліваму ўспрымаюцца птушыны спеў, зялёны ліст, свежая трава, краска як дзікая, так і свая, вырашчаная ўласнай рукой. Таму і важна мець хоць невялікі дамок, дзе халоднай зімой альбо не вельмі ласкавай вясной можна напаліць печку, у якой за ноч упрэе духмяная каша, а на падворку пасмажыць шашлык ці сасіскі ды пасядзець у цішыні з сям'ёй ці сябрамі, ночку зірнуць на зорнае неба, згадаўшы Багдановіча з яго знакамітым «... Калі ўсе мы разам ляцім да зор»...

І яшчэ, прачытаўшы развагі Надзеі, цвёрда вырашыла, што гэтым летам заеду ў вёску, каб наведзець дом бабулі, які прадалі больш за 30 гадоў таму. Дасюль я саромелася зайсці да новых гаспадароў, спытаць дазволу прайсціся па хаце, пасядзець на падворку. А зараз чамусьці не.

Святлана ЯСКЕВІЧ.

СЁННЯ

Месяц

Апошняя квадра 22 мая. Месяц у сузор'і

Авена.

Сонца

	Усход	Захад	Даўжыня дня
Мінск —	4.52	21.21	16.29
Віцебск —	4.35	21.18	16.43
Магілёў —	4.42	21.12	16.30
Гомель —	4.47	21.00	16.13
Гродна —	5.09	21.35	16.26
Брэст —	5.18	21.28	16.10

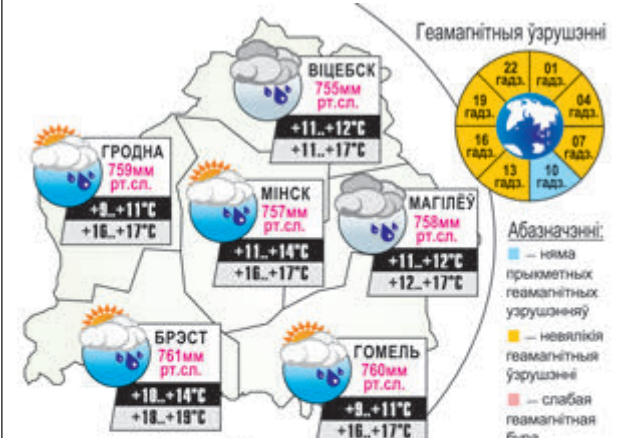
Імяніны

Пр. Германа, Дзяніса, Пятра. К. Віялеты, Магды, Барыса, Лявона, Рыгора, Урбана.

Фота Анатоля КЛЕШЧУКА.

ЗАЎТРА

...у суседзях

Даты

25 МАЯ

Дзень Афрыкі, прысвечаны гадавіне ўтварэння Арганізацыі афрыканскага адзінства, створанай 30 афрыканскімі лідарамі ў Адыс-Абебе (Эфіопія) 25 мая 1963 года.

1747 год

— вялікім гетманам ВКЛ М. К. Радзівілам Рыбанькай быў заснаваны Нясвіжскі кадэцкі корпус, прыватная ваенная навучальная ўстанова ў Нясвіжы ў XVIII ст. для падрыхтоўкі кадэцкага ўласнага войска Радзівілаў (налепшыя кадэты станавіліся афіцэрамі). Размяшчаўся ў Нясвіжскім замку. На навучанне прымаліся 14-гадовыя падлеткі са шляхты, якія мелі пачатковую адукацыю. Выкладаліся французская, нямецкая, лацінская, руская мовы, геаметрыя, матэматыка, грамадзянская і ваенная архітэктура, маляванне, айчыннае права, айчынныя і агульныя гісторыі. Кадэты вучыліся верхавой яздзе, фехтаванню, танцам, павінны былі размаўляць паміж сабой на замежных мовах; падчас практычных заняткаў па ваеннай справе неслі вартавую службу ў замку і горадзе.

1907 год

— у Вільні быў створаны Беларускі настаўніцкі саюз, прафесійна-палітычная арганізацыя беларускіх настаўнікаў. Аб'ядноўваў прыхільнікаў беларусізацыі народнай адукацыі. Сваёй мэтай ставіў рэарганізацыю сістэмы адукацыі для ўздыму грамадскай самасвядомасці і культуры народа. Выступаў за свецкі характар адукацыі, адмену саслоўных, нацыянальных і рэлігійных абмежаванняў у сферы адукацыі, перадачу школьнай справы ў распараджэнне настаўніцкіх саветаў, перавод пачатковага навучання на беларускую мову (пры захаванні вывучэння рускай і іншых мясцовых моў), увядзенне беларускай і іншых мясцовых моў у праграмы настаўніцкіх семінарыў, паляпшэнне матэрыяльнага становішча настаўнікаў.

Падзеі

1917 год

— у Ялце пасля працяглай хваробы памёр Максім Багдановіч. Пражыўшы няшмат, паэт пакінуў невялікую па аб'ёме творчую спадчыну, але яго вершы, публіцыстыка, проза, крытыка паранейшаму прыцягваюць увагу даследчыкаў, прымушаюць іх учитвацца ў кожны радок. Адзіная прыжыццёвая кніга Багдановіча — зборнік паэзіі «Вянок» — стала ўзорам творчага асваення класічнай паэтыкі на нацыянальнай глебе.

1937 год

— нарадзіўся (в. Ямнае Рагачоўскага раёна) Мікола Купрэў (Мікалай Сымонавіч Купрэў), беларускі пісьменнік. Аўтар зборнікаў «Непазбежнасць», «Правінцыйныя фантазіі», аповесцяў «Дзіцячыя гульні пасля вайны», «На вуліцы Карла Маркса з Паэтам» і іншага.

5493 год

да н. э. — паводле рэлігійных уяўленняў, умоўная дата стварэння свету, ад якой вяла летапісчэнне александрыйская храналогія.

1942 год

— нарадзіўся Аляксандр Калягін, савецкі і расійскі акцёр, народны артыст РСФСР. Здымаўся ў фільмах «Добры дзень, я ваша цётка!», «Няскончаная п'еса для механічнага піаніна», «Бег на месцы» і многіх іншых. Двойчы лаўрэат Дзяржаўнай прэміі СССР.

1989 год

— адкрыты I З'езд народных дэпутатаў СССР. Старшынёй Вярхоўнага Савета СССР абраны М. С. Гарбачоў.

ДЭМАКРЫТ:

«Мужнасць робіць нікчэмнымі ўдары лёсу».

Людзі

25 МАЯ

Дзень Афрыкі, прысвечаны гадавіне ўтварэння Арганізацыі афрыканскага адзінства, створанай 30 афрыканскімі лідарамі ў Адыс-Абебе (Эфіопія) 25 мая 1963 года.

1747 год

— вялікім гетманам ВКЛ М. К. Радзівілам Рыбанькай быў заснаваны Нясвіжскі кадэцкі корпус, прыватная ваенная навучальная ўстанова ў Нясвіжы ў XVIII ст. для падрыхтоўкі кадэцкага ўласнага войска Радзівілаў (налепшыя кадэты станавіліся афіцэрамі). Размяшчаўся ў Нясвіжскім замку. На навучанне прымаліся 14-гадовыя падлеткі са шляхты, якія мелі пачатковую адукацыю. Выкладаліся французская, нямецкая, лацінская, руская мовы, геаметрыя, матэматыка, грамадзянская і ваенная архітэктура, маляванне, айчыннае права, айчынныя і агульныя гісторыі. Кадэты вучыліся верхавой яздзе, фехтаванню, танцам, павінны былі размаўляць паміж сабой на замежных мовах; падчас практычных заняткаў па ваеннай справе неслі вартавую службу ў замку і горадзе.

1907 год

— у Вільні быў створаны Беларускі настаўніцкі саюз, прафесійна-палітычная арганізацыя беларускіх настаўнікаў. Аб'ядноўваў прыхільнікаў беларусізацыі народнай адукацыі. Сваёй мэтай ставіў рэарганізацыю сістэмы адукацыі для ўздыму грамадскай самасвядомасці і культуры народа. Выступаў за свецкі характар адукацыі, адмену саслоўных, нацыянальных і рэлігійных абмежаванняў у сферы адукацыі, перадачу школьнай справы ў распараджэнне настаўніцкіх саветаў, перавод пачатковага навучання на беларускую мову (пры захаванні вывучэння рускай і іншых мясцовых моў), увядзенне беларускай і іншых мясцовых моў у праграмы настаўніцкіх семінарыў, паляпшэнне матэрыяльнага становішча настаўнікаў.